

Posudek na bakalářskou práci Marcely Komínové „Inovace venkovské prózy v díle Edwarda Redlińskiego“

Posluchačka si zvolila podnětné a v české polonistice zatím málo probádané téma. Při jeho zpracování vychází ze svědomitého studia literárněhistorických i teoretických publikací, a to v širokém rozpětí českém, polském nebo evropském (např. Bergson, Genette, Nünning, Uspenskij aj.), zároveň však čerpá poznatky z důkladných lektur polské beletrie, příslušející k tzv. venkovské próze 60. a 70. let XX. století. Sympatická je i autorčina snaha podat ucelený výklad stěžejní tvorby jednoho spisovatele na pozadí typologicky odlišné tvorby jiných prozaiků (Mach, Kawalec, Nowak, Myśliwski). Přesto ale práce více „slibuje“, než skutečně nabízí, a povětšinou zůstává u obecných tezí, ne vždy završujících explikaci zkoumaných textů, jejich funkční analýzu a posléze metodologicky vyhraněnou interpretaci.

Ponecháme-li stranou poněkud nelogické předřazení kapitoly Tradice venkovské prózy v polské literatuře následující kapitole Metodologická východiska, již sám pojem „literární tradice“ by vyžadoval přesnější osvětlení, a to ve vztahu k pojmu „paradigma“ a k literární komunikaci vůbec. Kdo kdy a v jaké kulturně-společenské situaci vnímá minulou tvorbu jako vhodnou k tradování a co se přitom v rámci genologického přístupu děje? Vždyť nejde pouze o záležitost autorskou (skupinovou, generační apod.), nýbrž také o záležitost vnímatelskou (čtenářskou, literárněkritickou apod.). Jinak řečeno – proč vzniká a rezonuje tzv. venkovská próza právě v 60. a 70. letech a proč dochází k tzv. revoluci v próze v „generaci 68“? Jistá neujasněnost pojmu „literární tradice“ ve vztahu k venkovské próze především vyplývá z věcně nezřetelného sloučení romantismu a realismu v „klasickém žánru“ venkovského románu (polský romantismus zná nanejvýše míšení žánrů, a proto téma „venkova“ ve veršovaném románu, o toposu „šlechtického dvorce“ ani nemluvě...). V historickém přehledu pak chybí pozitivistické prózy Orzeszkové a moderní romány meziválečné (Dąbrowska, Kurek aj.).

Přesvědčivost výkladu oslabuje věcně problematické oddělování „postav“ od motivů, topoi, symbolů (i postavy bývají topoi, navíc topos má povahu jak motivickou, tak rétorickou), dále pak časté nadužívání výrazu idealizace (viz „tento topos ...prostého venkovana, P.P. ...byl idealizován jako obraz lidské přirozenosti, s. 19). Topoi jsou vždy hodnotící. Ve zmíněném případě nejde ale pouze o „prostého venkovana“, nýbrž i o smysl „osvěty“, přičemž – v duchu Redlińskiego vyprávění (respektive monologu hlavní postavy) rozhodujícím zdrojem ironizace je právě nejistota, zda máme obdivovat, nebo odsuzovat venkovskou vitalitu a tělesnost. Inovativní totiž není jen přístup k venkovské tematice u Redlińskiego (s. 33), ale také celý styl umělecké výpovědi (lexikum, syntax, idiomatika, obrazotvornost, monologická dialogičnost a naopak atd.). K takovému závěru bychom mohli dospět pouze tehdy, kdybychom neopomenuli revolučně modernistický obraz k několika narativním perspektívám u Reymonta a dalších spisovatelů.

Přes jistou nedopracovanost celého pojednání oceňuji na výkladu pokus o literárně-estetické uchopení problematiky a o genologické pojetí literárního vývoje. Proto práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit známkou velmi dobře.